

Şanlıurfa Kısaslı Ozan Mehmet Acet'in (Âşık Sefâî) Şiirlerinde Halk Bilim Unsurları

Folk Science Elements In Mehmet Acet's Poems (Âşık Sefâî), The Poet From Sanliurfa Kisas

<https://doi.org/10.62356/cihansumul.1475806>

Mehmet CİHANGİR

Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Diyarbakır, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Dicle University, Faculty of Literature

Department of Turkish Language and Literature

Diyarbakır, Türkiye

mehmet-cihangir@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3894-191X>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü | Article Type

Araştırma Makalesi | Original Article

Received / Alınma: 30.04.2024 **Accepted / Kabul:** 25.06.2024 **Yayın / Published:** 30.06.2024

Atıf | Cite As

Cihangir, M. (2024). Şanlıurfa Kısaslı Ozan Mehmet Acet'in (Âşık Sefâî) şiirlerinde halk bilim unsurları. *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 50-67.

Yazar Katkıları: Makale tek yazarlıdır.

Author Contributions: The article has a single author.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) altında lisanslanmıştır.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

Şanlıurfa Kısaslı Ozan Mehmet Acet'in (Âşık Sefâî) Şiirlerinde Halk Bilim Unsurları

Öz

Halkbiliminin; sosyal, kültürel, ekonomik, coğrafi ve bunlar gibi daha pek çok faktörle etkileşimi vardır. Söz konusu etmenlerin zaman içerisinde oluşturduğu birikim disiplinin önemli oranda zenginleşmesine imkân sunar. Nitekim toplumsal kodların okunması ve anlaşılması çerçevesinde bu bilim dalı önemli bir disiplin olarak açıklanabilir. Bu bağlamda halkbiliminin disiplinlerarası bir özellik taşıdığı ve sosyal bilimler alanında işlevsel bir fonksiyon icra ettiği söylenebilir. Böylelikle halkla ilişkisi bulunan, doğrudan ya da dolaylı olarak halka teması olan her türlü başlık, halkbiliminin değerlendirme sahası içerisinde ele alınabilir. Bazen bu başlık ekonomik olgular çerçevesinde ortaya çıkmışken, kimi zaman ise sosyal ve kültürel herhangi bir faaliyet bu kapsamda değerlendirilebilir. Halk ozanları da halkın içinde yetişmiş kimseler olarak, şiirlerinde halkbilim unsurlarına yer vermek suretiyle halkın duygu ve düşüncelerine tercümanlık etmiş olurlar. Böylece halkın sosyal, kültürel vb. değerlerinin daha çok tanınmasına ve anlaşılmasına katkı sağlamış bulunurlar. Nitekim Şanlıurfa Kısaslı halk ozanı Mehmet Acet'in de deyişlerinde halkbilim unsurlarına yer verdiği ve böylelikle halkının değerlerine kazanım sunduğu söylenebilir. Bu çalışmada Mehmet Acet'in şiirlerinde yer alan halk bilim unsurları tespit ve tahlil edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Halk Bilim, Ozan ve Ozanlık, Mehmet Acet, Şanlıurfa Kısas.

Folk Science Elements In Mehmet Acet's Poems (Âşık Sefâî), The Poet From Sanliurfa Kisas

Abstract

Folklore; It interacts with social, cultural, economic, geographical and many other factors. The accumulation of these factors over time provides the opportunity for the discipline to be significantly enriched. As a matter of fact, this branch of science can be explained as an important discipline within context of understanding and reading social codes. In this context, it can be said that folklore has an interdisciplinary feature and performs a functional function in the field of social sciences. Thus, any heading that has a direct or indirect contact with the public can be handled within the evaluation area of folklore. While sometimes this topic emerged within the framework of economic facts, sometimes any social and cultural activity can be evaluated within this scope. Folk poets as people who grew up among the people translate the feelings and thoughts of the people by including folklore elements in their poems. Thus, they have contributed to better recognition and understanding of their values the people's social, cultural etc. thusly, it can be said that folk poet Mehmet Acet from Sanliurfa Kisas included folklore elements in his sayings and thus contributed to the values of his people. In this study, folklore elements in Mehmet Acet's poems will be identified and analyzed.

Keywords: Folk Science, Poet and Poetship, Mehmet Acet, Sanliurfa Kisas.

1. Giriş

Halkla ilgili her konu halkbilimi kapsamında değerlendirilebilir. Bir diğer ifadeyle halka temas eden her detay halk bilimi sahasında yansıma bulur ve bulmaktadır. Örnek olarak çeşitli ritüeller verilebilir. Söz gelimi evlilik sürecinde icra edilen kız isteme, söz, nişan, kına gecesi gibi her türlü etkinlik bu kapsamda değerlendirilebilir. Bu bağlamda bir diğer örnek taziyelerde icra edilen usuller üzerinden verilebilir. Mesela taziyelerde mevlit okutulması, gelen misafirlere ikramlarda bulunulması, taziyeeye ayrılan yer ve zamanın bulunulan coğrafyaya göre değişiklik göstermesi, taziyeeye gelen kimselerin dikkat etmesi gereken hususlar, taziye sahiplerinin taziye ziyaretinde bulunanlarla münasebet biçimleri gibi birçok konu, toplumsal normlardan, bir başka ifadeyle içinde bulunulan halkın gelenek ve göreneklerinden bağımsız düşünülemez. Bahsi geçen hususlarla ilgili örnekler dinî ve millî bayramlarda icra edilen etkinliklerle; dernek, lokal gibi kurum ve kuruluşlar tarafından organize edilen faaliyetlerle de devam ettirilebilir.

Yukarıda dile getirilen bu tür etkinliklerin kendi içerisinde oluşmuş ya da oluşturulmuş usulleri vardır ve bu usuller ortaya çıktığı halkın kendi öz dinamiklerinden bağımsız değildir. Ayrıca bahsi geçen faaliyetler, birer ritüel olmalarının yanında halkın biraraya gelmesini, kaynaşmasını, sosyal ve kültürel açıdan zenginleşmesini sağlayan eylemler olarak da açıklanabilir. Bu çerçevede toplumsal normları, gelenek ve göreneklerle ilişkili her türlü olguyu halk bilimi kapsamında değerlendirmek mümkündür. Dolayısıyla halkbilimi; halkı her yönüyle tanımak, anlamak ve anlamlandırmaktır. Özkul Çobanoğlu halk bilimini şu satırlarla açıklar:

“Halkbilimi, geleneksel insan davranışlarını ve geleneklerini çalışarak, araştırma nesnesi (objesi) olan sosyal ve kültürel insanı daha iyi anlamak ve onun hakkında daha derin bir bilgiye sahip olmak amacıyla on dokuzuncu yüzyılın başlarında ortaya çıkan bağımsız bilimsel bir disiplinin adıdır. Daha geniş bir tanımlamayla, halkbilimi, bir ülkede yaşayan halkın kültür ürünlerini, geleneklerini, törelerini, halk inançlarını, halk müziğini, halk oyunlarını, halk edebiyatını, halk mimarlığını, halk hekimliğini ve benzerlerini inceleyerek, bunların birbirleriyle ilişkilerini ortaya koyan; kaynak, gelişim, etkileşim gibi sorunlarını kendine özgü yöntemlerle çözmeye; sonuç, kural, kuram (nazariye) ve yasaları bulmaya çalışan bir bilim dalıdır” (Çobanoğlu, 2009, s. 19).

Verilen alıntıda halkbilimi; bir ülkedeki halka ait her türlü değerın anlaşılmasına katkı sağlayan bir kavram olarak açıklanmaktadır. Dolayısıyla adı geçen disiplin; halka temas eden her çeşit kültürel öğelerin, gelenek ve göreneği yansıtan olguların, din ve inançla ilgili konuların yanı sıra halk oyunları, halk edebiyatı, halk mimarlığı, halk hekimliği gibi alanlarla ilgili de çok önemli detayları içinde barındırmaktadır. Nitekim Eflâton Cem Güney de “folklor; halk bilimi Halka ait her şeyi içine alır. Giyim, kuşamdan tutun da halk oyunlarına kadar...” (Güney, 1971, s. V) sözleriyle disiplinin işlevselliğine dikkat çeker. Söz konusu aktiviteler, halkı etkilediği gibi halktan da tesir alabilmektedir. Bir başka ifadeyle karşılıklı oluşan ve gelişen bir etki durumu söz konusudur.

Halkbilimi aynı zamanda bahsi geçen başlıkların araştırılmasına, derlenmesine, tespit ve tahlil edilmesine de çok önemli katkılar sağlayan bir bilim dalıdır. Böylelikle, disiplin kapsamında çalışmalar yapan kişi ve kişiler, çeşitli yöntemler uygulamak suretiyle yukarıda adı geçen olguları araştırarak, derleyerek, tespit ve tahlil ederek sosyal, kültürel ve daha birçok açıdan kazanımlara kapı açarlar. Bu bağlamda halk bilimsel çabalar sosyal, kültürel ürünlerin kaybolmaktan kurtarılarak gün yüzüne çıkmasına, anlamsal boyut almasına kaynaklık eden bir özelliğe sahiptir. Halkbilimini, halkla ilişkili maddi ve manevi alandaki kültürel ürünlerin çeşitli yöntemler uygulamak suretiyle derlenmesini, sınıflandırılmasını, çözümlenip, yorumlanıp ve bütün bu süreçlerden sonra birleşime varılmasını amaçlayan bir bilim dalı olarak ifade eden Sedat Veyis Örnek, açıklamasını şöyle sürdürür:

“Bir ülkenin, bir yöre halkının, bir etnik grubun yaşamının bütününe kapsayan ve temelinde o halkı oluşturan insanların ortak ve yaygın davranış kalıplarını, yaşama biçimini, belirli olaylar ve durumlar karşısındaki tavrını, çevresini ve dünyayı algılayışını açıklamada; geleneksel ve törensel yaşamı düzenleyen, zenginleştiren, renklendiren bir dizi beceriyi, beğeniyi, yaratıyı, töreyi, kurumu, kurumlaşmayı göz önüne sermede; bir ucuyla geçmişe, bir ucuyla zamanımıza uzanan gelenekler, görenekler, adetler zincirini saptamada; bu zincirin köstekleyici ya da destekleyici halkalarını tek tek belirlemede; halk kültürünün atar damarlarını yakalayarak bunların özgün ve çağdaş yaratmalar çıkarmada halkbilimin rolü ve önemi birinci derecedir” (Örnek, 2000, s. 15-16).

Görüldüğü gibi Örnek, halkbiliminin toplumsal ve kültürel vb. anlamda icra ettiği önemli role vurgu yapmaktadır. Halkbiliminin bu denli işlevselliğinin olması, alan üzerine emek sarfeden uzman ya da uzmanların, çalışmalarını yaparken tek bir disipline bağlı kalmak yerine, birden fazla disiplinden yararlanmalarını gerekli kılmaktadır. Bir başka deyişle halk bilimi uzmanlarının araştırma, derleme, tespit ve tahlillerini disiplinlerarası bağlamda icra etmeleri, çalışmalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu yüzden konuyla ilişkili olarak farklı disiplinlerle bağ kurulması ve birden fazla disiplinden yararlanılması halk bilimsel çalışmalar açısından önemli bir zorunluluktur. Bu bağlamda, edebiyat, tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji ve daha birçok bilim dalından faydalanılması, yapılan incelemenin daha kapsamlı ve zengin içeriğe sahip olmasına olanak verir. Mehmet Alptekin ve Dilek Alptekin de halkbiliminin fonksiyonelliğinin yanı sıra etkileşim içerisinde olduğu tür çeşitliliğine şu satırlarla dikkat çeker:

“Tarihsel süreç içerisinde gelenekten beslenen halk bilimi, asırlar boyunca sözlü gelenekteki unsurları bünyesinde toplamıştır. Sonsuz bir hazine olan halk kültürü, her dönemde birçok araştırmacı ve yazarın dikkatini çekmiştir. Bu halk kültürü unsurları sadece bir türle var olmamış hayatın bütün safhasında beşikten mezara kadar zaman içerisinde çeşitlenip farklı türler içerisinde günümüze kadar ulaşmıştır” (Alptekin & Alptekin, 2017, s. 193).

Yukarıdaki ifadelerde yazarlar, halkbilimini sonsuz bir hazine olarak ifade etmektedir. Söz konusu hazine geçmişin birikimini içerisinde taşıdığı gibi, mevcut zamanda da halkla ilişkili unsurları kendi bünyesinde biriktirmeye devam etmektedir. Bu yüzden -yazarların da vurguladıkları gibi- “sonsuz bir hazine” değerinde olan halkbiliminden sadece bu zaman insanı kazanımlar elde etmemekte, aynı zamanda gelecek kuşaklara da sosyal, kültürel ve daha birçok açıdan faydalar sağlamaktadır.

2. Şanlıurfa Kısaslı Ozan Mehmet Acet’in Şiirlerinde Halkbilim Unsurları

Halkbiliminin tanımı ve işlevsel özellikleri hakkında yukarıda verilen teorik bilgilerden ve yapılan değerlendirmelerden sonra bu makale çalışmasının konusu olan ozan Mehmet Acet’in şiirlerinde yer alan halkbilim unsurları üzerinde durulacak ve bahsi geçen öğeler tespit edilip çözümlenecektir. Söz konusu incelemeye geçmeden önce Şair Mehmet Acet’in yaşamı hakkında bilgi vermekte yarar vardır. Yazarın hayatı S. Sabri Kürkcüoğlu ve Abuzer Akbıyık tarafından kaleme alınan “*Şanlıurfalı Saz ve Söz Ustası Kısaslı Âşık Sefâî (Mehmet Acet) Hayatı – Sanatı – Şiirleri - Deyişleri*” adlı eserde verilen bilgilerden hareketle açıklanmaya çalışılacaktır.

Âşık Sefâî (Hacı Bektaş Veli evlatlarından Feyzullah Ulusoy tarafından 1973 yılında verilmiştir) mahlasını kullanan Mehmet Acet, 1954 yılında Şanlıurfa’ya bağlı Kısas köyünde dünyaya gelmiştir. 1967 senesinde Kısas köyünde ilkokulu bitiren Sefâî, maddi olanaksızlıklar nedeniyle ilkokul sonrası eğitimini tamamlayamamıştır. Ancak O, sürekli okuyan ve araştıran bir kişi olarak yaşamına devam etmiştir. Askerlik görevini ifa ettikten sonra hayatını bir süre hayvancılık ve çiftçilikle uğraşarak devam ettirmiştir. Kısa bir süre Almanya ve İstanbul’da çalışan şair, daha sonra tekrar köyüne geri

dönmüş ve hayatını burada sürdürmeye devam etmiştir. Yurt dışında kültürel birçok faaliyete katılan Sefâî, çeşitli tarihlerde bir çok plaket ve ödüle layık görülmüştür. Ayrıca, ozan pek çok televizyon programına da katılmıştır. Aynı zamanda şair yaptığı kaset ve CD çalışmalarıyla toplumsal yaşama önemli kazanımlar sunmuştur (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 49-74).

Tüm bu faaliyetlerle birlikte Mehmet Acet, âşıklık geleneğinin Şanlıurfa'nın Kısas beldesinde yaşanıp yaşatılmasında önemli katkıları olan bir ozandır. Kaleme aldığı deyişlerle halk kültürünün zenginleşmesine önemli kazanımlar sağlamıştır. Ozan, hayatın her alanıyla ilişkili konuları şiirlerinde dile getirmiş olduğu tespit edilmiş ve bu deyişler halkbilimi verileri çerçevesinde yorumlanarak değerlendirilmiştir. Mehmet Acet'in deyişlerinde bulunan halkbilim unsurları çeşitli başlıklar altında tasnif edilmiş ve incelenmiştir. Bu bağlamda ilk başlık "Dinî Değerler"dir.

2.1. Dinî Değerler

Değer; verilen kıymettir, gösterilen özen ve dikkattir, duyulan sevgi ve saygıdır. Bu yüzden "değer"i normal anlam taşıyan bir ifade olarak değil, çok geniş ve derin anlamsal içeriği olan bir kavram olarak görmek gerekir. Ayrıca söz konusu terim, hemen hemen her alanda kullanılmaktadır. Söz gelimi, dinî değerler, millî değerler, kentsel değerler, toplumsal değerler gibi bu anlamda daha birçok örnek verilebilir. Nitekim bu alt başlıkta incelemesi yapılacak dinî değerler de dinî ve inançsal özellik taşıyan söz ve eylemlerle, yapı ve unsurlarla ilişkilidir.

Dinî değerler, adından da anlaşılacağı üzere din ve inançla ilişkili olgulardır. Din ve inanç; aynı zamanda ilişkili olguları da önemli oranda etkisi altına alır. Mesela bir Müslümanın camiye, bir Hristiyanın kiliseye dönük yaklaşım biçimi, konunun anlaşılması adına önem arz eder. Hatta bazı zaman ve zeminde böylesi anlamlandırmalar, kutsiyet derecesine de ulaşabilmektedir. Mesela türbeler, halk kültüründe kutsal anlamlar yüklenen ve saygı gösterilen mekânlardır. Aslında bu mekânlara gösterilen ihtiramın ana nedeni buraya defnedilmiş kimseyle ilişkilidir. Söz konusu kişiye atfedilen ruhanî değerle mekâna yüklenen değer arasında önemli bir münasebet vardır. İnsanların böyle yerlere ziyaretler yapması, burada adaklar adaması, kurbanlar kesmesi, dua ve istekte bulunması, bahsi geçen kıymetin bir yansımasıdır. Bu değer, mekânlara yönelik meydana gelebildiği gibi doğrudan kişi ve kişilere de müteveccih olabilmektedir. Nitekim Mehmet Acet'in de deyişlerinde hem mekânlara hem de kişilere dönük dinî ve inançsal değer barındıran satırlar kaleme aldığı tespit edilmiştir. Ozan "*Hakikat Kapısı Yolumuz Bizim*" adlı şiirinde şu ifadelerle yer vermiştir:

"Sakın incinsen de incitme bir kul

Hünkâr dedi sende ara sende bul

Pirin dergâhına gidiyor bu yol

Hakikat kapısı yolumuz bizim

Hünkâr Hacı Bektaş pirimiz bizim" (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 128).

Şairin; kişinin olumsuz bir durumla karşılaştığı ya da sevmediği, istemediği bir yaklaşım biçimi başına geldiğinde, bunu başkasına yapmaması, bir diğer ifadeyle başkasından kötülük görse de kendisinin bir başka kimseye kötülük etmemesi gerektiği, hatta yaşadığı bir sorunun asıl nedenini kendisinde aramasının icap ettiği şeklinde deyişinde tavsiye, nasihat içeren bir yaklaşım biçimi sergilediği görülmektedir. Verilen örnekte ozan deyişini, Alevi-Bektaşî kültürünün önemli bir ismi olan Hünkâr Hacı Bektaş'a dayandırmaktadır. Şair böyle bir yaklaşımla, Bektaş-ı Veli'nin toplumsal saygınlığına vurgu yapmakla birlikte sözünün etki gücünü artırmaya çalıştığı söylenebilir. Görüldüğü gibi ozan deyişinde "Pirin dergâhına gidiyor bu yol" sözüyle mekâna, "Hünkâr Hacı Bektaş pirimiz bizim" ifadesiyle ise kişiye yönelik saygı ve ihtiram içeren bir yaklaşım sergilemiştir.

2.2. Millî Değerler

Millî değerler de tıpkı dinî değerler başlığında olduğu gibi benzer yaklaşım içeren cümlelerle açıklanabilir. Kısaca ifade etmek gerekirse; Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te “çoğunlukla aynı topraklar üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü, gelenek ve görenek birliği olan insan topluluğu, ulus; benzer özellikleri olan topluluk; bir yerde bulunan kimselerin bütünü, herkes” (Türkçe Sözlük, 1998, s. 1563-1564) şeklinde izah edilen millet ifadesiyle, “millete özgü olma durumu veya millî olma durumu, ulusallık; bağlı bulunan millet, tabiiyet” (Türkçe Sözlük, 1998, s. 1565) şeklinde açıklanan milliyet kavramıyla millî değerler arasında önemli bir ilişki vardır.

Bazı zaman ve zeminde bu değerler; maddî öğeler olarak açıklanırken, kimi vakit ve yerde manevî unsurlar şeklinde de izah edilmektedir. Aslında millî değerler hem maddî hem de manevî özellik taşıyan olgulardır. Mesela çeşitli kılık kıyafet, bina, hane, söz ve deyiş gibi unsurlar millî birer değer olarak anılabilmekte ve bu çerçevede çeşitli anlamlar yüklenebilmektedir. Örneğin İstiklal Marşı; Türk yurdunun düşmanlardan kurtuluşu, Türk milletinin emperyal güçlerin boyunduruğundan bağımsızlığını kazanarak hür ve özgür olması gibi duygu ve düşünceler içeren milli bir marştır.

Millî değerler çerçevesinde anlam atfedilen unsurlara gösterilen saygı ve ihtiram, verilen özen ve itina bazı zaman ve zeminde kutsal bir boyut alabilmektedir. Kimi vakit ve yerde bu durum öylesi ileri bir derece kazanmaktadır ki insanlar can ve mallarını, evlad ü iyallerini bu değerler uğrunda feda etmekten çekinmeyebilmektedir. Mesela milleti ve milliyeti temsil bağlamında önemli bir olgu olan vatan toprağının manevî değeri, maddî olanaklarla ifade edilemeyecek derecede önemli bir yere sahiptir. Nitekim İstiklal Marşı'nda;

“Bastığın yerleri “toprak” diyerek geçme, tanı,

Düşün altındaki binlerce kefansız yatanı” sözleriyle Mehmet Akif Ersoy vatan topraklarının ne denli kutsal bir değer taşıdığına vurgu yapmıştır. Söz konusu unsurların halkbilimi alanında da önemli konu başlıklarından biri olduğu söylenebilir. Nitekim halk ozanı Mehmet Acet'in de çeşitli deyişlerinde milli duygulara vurgu yapan satırlar kaleme aldığı saptanmıştır. Ozan “*Ulusal Egemenlik Destanı*” başlıklı bir şiirinde şu ifadeleri kullanır:

“Asırlar boyunca var olan millet

Tüm ulus bir oldu, çekildi bir set

Düşman gücü bizden fazlaydı elbet

Kolay m'oldu bu vatanı kurtarmak” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 168).

Halk şairi deyişinde; millet olarak asırlar boyunca var olduklarını, düşmanı ülkeden kovmak için ulus olarak birlikte hareket ettiklerini ve düşman karşısında dimdik ayakta durarak vatanı düşman istilasından kurtardıklarını ifade etmektedir. Ozan bu satırlarda vatan topraklarının ne denli kutsal bir özellik taşıdığına ve bu uğurda vatan evlatlarının gözlerini kırpmadan ölüme gittiklerine dikkat çekmektedir. Verilen bu alıntıdan da anlaşılmaktadır ki vatan toprakları, üzerine basılıp geçilen bir unsur değil, uğruna can alınıp verilen bir yaşam kaynağıdır. Şair aynı deyişinin devamında ise millî hisler barından şu satırlara yer verir:

“Tarihin her sayfasında anım var

Ay yıldızlı bayrağım var, şanımlı var

Bu vatanın toprağında kanım var

Kolay m'oldu bu vatanı kurtarmak” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 168).

Âşık Sefâî bu satırlarda, Anadolu'nun Türkler için vatan olma tarihinin zorlu sürecinin altını çizmekte, bayrağa, vatanın düşmandan korunması için dökülen kana vurgu yapmak suretiyle vatan topraklarının

düşman istilasından kurtarılmasına dikkat çekmektedir. Önceki satırlarda da belirtildiği üzere milliyetle, millilikle anılan olay ve olgular, sembol ve simgeler vardır. Bunlardan biri de bayraktır. Bir milletin, ülkenin bayrağı söz konusu milleti/ülkeyi temsil eden önemli bir simgedir. Dolayısıyla önemli bir milli değerdir. Nitekim Mehmet Acet deyişinde bayrağa da vurgu yapmış, “ay yıldızlı bayrağım var, şanımlı var” sözleriyle ay yıldızlı Türk bayrağının Türk milletinin gönül dünyasında ne denli önemli bir yere sahip olduğuna, bayrakla şan arasında ilişki kurarak ortaya koymaya çalışmıştır denilebilir.

Yukarıda örnek olarak verilen satırlardan vatanın ne denli değerli olduğu, ülkenin yaşanır bir yer olmasında nasıl bir emek harcadığı, düşman işgalinden kurtarmak için canlar verildiği, kanlar döküldüğü, kısaca ağır bedeller ödemek suretiyle vatan topraklarının yaşanabilir bir konuma getirildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla şairin dile getirdiği bu ifadeler, okuyucunun millî duygular sahibi olmasına ya da var olan millî duygularının daha fazla güçlenmesine etki eden önemli satırlar olarak açıklanabilir. Şair deyişinde şu ifadelerle de yer verir:

“Yirmi üç Nisan çocuklara armağan

Türk gencinin damarında asil kan

Ecdadımdır Çanakkale’de yatan

Kolay m’oldu bu vatani kurtarmak” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 170).

Görüldüğü gibi şair deyişinde, milli bayramlardan biri olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı’na dikkat çekmiş, millet bilincinde kahramanlığın önemli sembollerinden olan Çanakkale’ye yer vermiştir. Bütün bu satırların sonunda “kolay m’oldu bu vatani kurtarmak” şeklinde bir sonuçla, vatanın kolay kurtarılmadığının, bugün ülkenin huzurla, rahatla yaşanan bir yer olmasında geçmişte verilen bedellerin olduğunun altını çizmektedir. Dolayısıyla verilen örnek alıntidan, her vatan evladına yaşadıkları toprakların muhafazası anlamında önemli görevler düştüğü şeklinde bir anlam çıkarımı yapılabilir.

Âşık Mehmet Acet’in deyişlerinden örnek olarak verilen satırları, vatan bilincinin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayacak bir yaklaşım biçimi olarak değerlendirmek mümkündür. Burada önemli bir hususun altını çizmek gerekir. Vatan topraklarının kıymetini anlamaktan, bilmekten kasıt, sadece bu toprakları düşman saldırılarından korumak değildir. Bir başka ifadeyle, vatani düşman saldırılarından muhafaza etmek ne kadar mühimse, bir milletin sahip olduğu sosyal, kültürel vb. değerlerin korunması, var olan kazanımların kaybolmamasına yönelik çaba sarf edilmesi de bu bağlamda çok önemlidir. Nitekim Mehmet Acet, bu minvalde de satırlar kaleme almıştır. Şair “*Elden Gitti Kardeşim*” adlı bir deyişinde şu ifadeleri kullanır:

“Batı kültürüyle biz aşılandık

Kültürümüz elden gitti kardeşim

Pop müziği dinlemekten usandık

Müziğimiz elden gitti kardeşim” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 109).

Verilen örnek alıntidan da anlaşılacağı üzere halk ozanı, Batı kültürünün topluma aşılandığını ve bu durumun kültürel erozyona yol açtığını dile getirmektedir. Ayrıca şair, pop müziğinin, yöresel müzik anlayışına verdiği zarara gönderme yapmaktadır. Şair tarafından dikkat çekilen kültürel erozyonun ülkenin hemen hemen tüm değerleri üzerinde olumsuz etkiler meydana getirdiği aşıkardır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasına yol açan pek çok neden sayılabilir. Bunlar arasında dünya milletlerini birbirine daha fazla yakınlaştıran ulaşım ve iletişim gibi olanakların etkisi göz ardı edilemez. Söz konusu imkânlardaki gelişmişlik, her ne kadar çeşitli kazanımlar sağlasa da yerel ve yöresel değerlerin küresel baskılara hedef olmasına ve böylelikle zarar görerek kayıplar yaşamasına sebep olduğu da bir durum tespitidir.

2.3. Dinî Vasıflı Kişiler

Bu çalışmada üzerinde durulan bir diğer başlık dinsel/inançsal bağlamda tanınırlığı olan kişi ya da kişilerin halk ozanlarının deyişlerinde edindiği yerdir. Halkla ilişkili her detayın halkbilimi sahasında yer almasından hareketle, sosyal, kültürel, dinî hemen her alanda tanınırlığı olan, toplumsal önderliği bulunan kimselerin halk deyişlerinde yer alması kaçınılmaz bir durumdur. Özellikle halk kültüründe din ve inancın önemli bir etki gücünün olması, doğrudan ya da dolaylı olarak söz konusu alandaki kanaat önderlerinin de halk yaşamında önemli nüfuz sahibi olmasına ve onların ortaya koydukları yaklaşımların halk üzerinde etki meydana getirmesine neden olduğu bilinmektedir. Nitekim Mehmet Acet'in de dinî anlamda nüfuzları güçlü kişilere deyişlerinde yer verdiği tespit edilmiştir. Ozan "Duvazı İmam" adlı şiirinde şu satırları kaleme almıştır:

"Muhammet, Ali ile başlar yolumuz

Hadice, Fatime nurdur ulumuz

Hasan bahçesinde solmaz gülümüz

Kerbela'da Şah Hüseyin'e bağlıyız" (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 108).

Görüldüğü gibi ozan deyişinde Hz. Peygamber'in, Hz. Ali'nin, Hz. Hatice'nin, Hazreti Fatıma'nın, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in ismini anmakta ve onlara bağlılığını dile getirmektedir. Aslında şair bu sözlerle, İslam inancına olan bağlılığını ortaya koymaktadır. Mehmet Acet deyişini şöyle devam ettirmektedir:

"Bir ismi Muhammed, bir ismi Ali

Onlar kurdu gitti bize bu yolu

Pirim, Hünkâr Hacı Bektaşî Veli

Bektaşî Veli'den el olsa bize" (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 110).

Verilen örnek alıntıdan da anlaşılacağı üzere Sefâî, İslam inancında kutsal kabul edilen/kutsallık atfedilen zatları deyişinde anmıştır. Anılan büyükler tarafından açılan yola dikkat çekmiştir. Bu satırlarda yazarın gönderme yaptığı yol İslam dinidir. Nasıl ki vatanın kurulması ya da düşmanlardan kurtarılması nesillerin huzur ve mutluluk içerisinde bir hayat geçirmesi anlamında önem arz eder. Benzer bir durumu inançla alakalı konularda da söylemek mümkündür. Dinî referanslarda da dile getirildiği üzere; pek çok zorluğun üstesinden gelinmek suretiyle Hz. Peygamber tarafından insanlığa ulaştırılan İslam, beşeriyetin huzur ve mutluluğunu, barış ve kardeşliğini amaçlamaktadır. Nitekim Acet'in de "onlar kurdu gitti bize bu yolu" sözüyle bu manaya vurgu yaptığı söylenebilir.

2.4. Halk Hikâyesi Kahramanları-Sembolleri

Halk hikâyesi kahramanları; halka mal olmuş, isimleri halkın zihin dünyasına yerleşmiş ve yaşamında yer etmiş, halk hikâyelerinde adları anılan kimselerdir. Mesela Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin, Kerem ile Aslı gibi isimler bu bağlamda sayılabilir. Anılan bu ve benzeri halk hikâyesi kahramanları, halk tarafından çeşitli şekillerde örnek alınmakta, yer ve zamana göre anlatılarına konu edilmekte, adları anılmak suretiyle çeşitli halk sohbetlerine zenginlik ve hacim kazandırılmaktadır. Ayrıca halk hikâyesi kahramanlarının, halkın günlük yaşamında da çok fazla yâd edildiği, onların hayat hikâyelerinden örnekler verildiği, tavsiye ve nasihatlere konu oldukları bilinmektedir. Mehmet Acet'in de deyişinde söz konusu kahramanları andığı görülmektedir. Ozan, "Sen Oldun" adlı deyişinde şu satırları kaleme almıştır:

"Fakir düştüm diye taşları attın

Şimdi eller ile sarılıp yattın

Sıladan ayrılp gurbete attın

Ben Kerem misali, Aslı sen oldun” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 159).

Alıntıdan da anlaşılacağı üzere şair, deyişinde sevdiği kadından sitemde bulunmaktadır. Söz konusu şikâyetle önemli halk hikâyesi kahramanlarından Kerem ile Aslı'ya gönderme yapmakta ve bu suretle deyişine derinlik katmakta, yakınmasının daha iyi anlaşılmasına katkı sunmaktadır. Bir başka ifadeyle ozan, sevdiğine olan sevgisinin nasıl karşılıksız kalmış olduğunu belirtmiş ve bu durumu halk hikâyesi kahramanlarını anmak suretiyle anlatmaya çalışmıştır. Aslında şair tarafından dile getirilen düşünceler derinlikli analiz edildiğinde, bir tarafın diğerini sevgisizlikle değil de ihanetle suçladığı görülecektir. Bir diğer ifadeyle Mehmet Acet, sevdiği kişinin kendisine ihanet ettiğine gönderme yapmak istediği söylenebilir.

2.5. Kadınlar

Halk yaşamında kadınlara verilen değer, onların sahip oldukları haklar, edinmiş oldukları statüler gibi çeşitli hususlar, söz konusu halkın sosyal, siyasal, kültürel vb. konulardaki gelişmişliğiyle çok önemli ilişki içerisindedir. Ayrıca kadının gerek ailesine gerekse topluma hissettiği aidiyet duygusunu da bu ilişkinin düzeyiyle ele almak lazım gelir. Nitekim Nurettin Gülaçtı da kadının tarihsel süreçteki sosyal, kültürel vb. konumunu şu satırlarla ifade eder:

“İnsanın yaratılışıyla beraber kadının varlığı ve önemi her zaman ön planda olmuştur. Tarih boyunca kavimlere, milletlere, uygarlıklara veya medeniyetlere bakıldığında tüm toplumlar kendi anlayışı ya da inancı çerçevesinde kadını bir yere konumlandırmışlardır. Bu anlamda kadın, bazen Tanrıça bazen içine cin girmiş bir cadı olarak karşımıza çıkarken, zaman zaman da mitolojide bir heykel veya güzellik abidesi olarak görülür. Kadın birçok toplum ve uygarlıklarda her ne kadar vazgeçilmez bir değer olarak karşımıza çıkıyorsa da yine de hak ettiği değer verilmediği itilip kalkıldığı ikinci sınıf bir insan muamelesi görmüştür. [...] Kadın yine tarihin hemen her evresinde şairlere, ressamalara, edebiyatçılara, heykeltıraşlara ve sanatın tüm dalında uğraş veren sanatçılara ilham kaynağı da olmuştur” (Gülaçtı, 2012, s. 89).

Verilen alıntıdan da anlaşılacağı üzere Gülaçtı, kadının tarihsel süreçteki toplumsal konumuna dikkat çekmektedir. Kadının tarihsel süreçte sahip olduğu sosyal ve kültürel statüye ek olarak şu değerlendirmeyi de yapmak gerekir. Kadın, geçmiş zamanda sosyal, kültürel, ekonomik vb. açıdan istenen/beklenen/arzulanan değeri görmediği gibi modern dönemle birlikte ise söz konusu değer farklı bir boyuta taşındığı söylenebilir. Nitekim Gülaçtı çalışmasında “kadın günümüz dünyasında da insani vasıf ve yetenekleriyle hak ettiği konuma henüz ulaşamamıştır” (Gülaçtı, 2012, s. 89) sözüyle bu duruma dikkat çekmiştir.

Bir kısım alanlarda kadına kıymet verme adına kadının araçsallaştırıldığı ve kapitalist düzene hizmetkâr/köle bir varlığa dönüştürülmeye çalışıldığı görülmektedir. Özellikle medya sahasında kadına yüklenen çeşitli görevler dikkatle incelendiğinde, bu durum daha net olarak anlaşılmaktadır. Söz gelimi, bir kısım televizyon reklamlarında kadının birer rol modele dönüştürülerek tüketimi artırmanın ve ekonomik kazanım sağlamanın aracı olarak vazife icra ettiği bilinmektedir. Dolayısıyla kadının zaman ve zemine göre değişen toplumsal bir statüsünün olduğu söylenebilir. Mehmet Acet de hayatını geçirdiği bölgedeki kadınların ne tür zorluklarla yaşamlarını sürdürmeye çabaladıklarına çeşitli deyişlerinde yer verir. Şair “*Güneydoğu Kadınları*” adlı deyişinde şu satırları kaleme almıştır:

“Çocuğu var kucağında

Tezek yakar ocağında

Lastik postal ayağında

Güneydoğu kadınları” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 126).

Şair “Güneydoğu Kadınları” şiirinde, söz konusu bölgede yaşayan kadınların hayat mücadelelerine dikkat çekmektedir. Onların ekonomik açıdan yaşadıkları sıkıntıları dile getirmektedir. Yazar bu şiirin devamında şu satırları da kaleme almıştır:

“Güneştedir hep tepesi

İçinde kalmış hevesi

Çoğu on çocuk annesi

Güneydoğu kadınları” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 126).

Bu satırlarda ise şair, Güneydoğu Anadolu kadınlarının hayatlarını hakkıyla yaşayamadıklarını, zorlu yaşam koşullarına karşı dayanma mücadelesi verdiklerini vurgulamaktadır. Ayrıca çok fazla çocuk dünyaya getirdiklerine/getirmek zorunda kaldıklarına gönderme yapmaktadır. Dolayısıyla incelemesi yapılan şiirden verilen her iki alıntıdan hareketle, Güneydoğu Anadolu kadınlarının ne denli çetin yaşam şartları içerisinde hayatlarını devam ettirmeye çabaladıkları anlaşılmaktadır.

2.6. Ozan/Ozanlık

Ozanlar; bir cihetle ait oldukları/içinde yaşadıkları halkın sosyal, kültürel, ekonomik vb. konulardaki durumuna tercümanlık eden, bir diğer ifadeyle toplumlarının yaşantısını ortaya koyan sözcülerdir. Nitekim ozanlar tarafından kaleme alınan deyişlerin, halk yaşamına temas eden her çeşit hususa göndermeler içermesi, onların bahsi geçen misyonuyla ilişkilidir. Bu misyon, zorunlu bir görevlendirme biçiminde düşünülmemelidir. Söz konusu göreve ozanın kendi iç dünyasının kaynaklık ettiği gönüllü bir iştiğal olarak bakılabilir. Ayrıca ozanın gönlünden kopan söz konusu göndermeler; bazen sitem ve kızgınlık içerirken, kimi zaman mutluluk ve sevinç dolu satırlar olarak dış dünyaya yansır. Bazen ise bu deyişler; istek ve dilek, tavsiye ve nasihat, kimi satırlarda ise korku ve tereddüt, umut ve ümit şeklinde ortaya çıkar. Dolayısıyla ozanlar; halkının derdiyle dertlenen, sevinciyle sevinen, gücünü halkından alan halk kahramanlarıdır. Mehmet Acet “Ozanlık” başlığı taşıyan bir şiirinde ozanlığa şu sözlerle vurgu yapar:

“Bin yıllık kültürü yaşattık ise

Ozanın sazının telinde geldi

Sevgi ile bedestan bezettik ise

Ozan nefesinde dilinde geldi” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 151).

Sefâî, Türk kültürünün izlediği binlerce yıllık gelişim seyrine ozanların büyük katkılar sunmuş olduklarının altını çizmektedir. Ozanlar tarafından ortaya konulan düşünceler, dile getirilen fikirler, sevginin yayılmasında ve halka yansımada önemli kaynaklar arasındadır. Nitekim Mehmet Acet’in satırlarından bu bağlamda çıkarımlar yapılabilir. Dolayısıyla Türk halk kültürünün bu günlere ulaşmasında, sevginin, saygının Türk halkı arasında yayılmasında, içten ve samimi duygularla sazlarına sarılan ve düşünceler ortaya koyan ozanların önemli katkılarının olduğu söylenebilir.

2.7. Nevruz

Nevruz; bahar başlangıcı, yeni gün anlamında kullanılan bir sözcüktür. Bir başka deyişle bu kavram baharı, yeniden dirilişi, mutluluğu, huzuru, güzelliği, refahı, kazancı ve böylesi daha pek çok hususu sembolize eder. Kuşların ötüşüyle, bitkilerin yeşillenmesiyle, ağaçların dal budak salmasıyla, çiçeklerin kokular yaymasıyla, çeşmelerin gürül gürül akmasıyla, kısaca bolluk ve bereketle, hayat ve canlılıkla anılan bir zaman dilimidir. Yeni bir başlangıcı ifade eder. Nevruz; aynı zamanda insanların bir araya gelerek sosyalleşmelerine, barışın, dostluğun toplumda daha iyi yerleşmesine katkı sunar. Böylesi bir durum devletin düzenine de etki ederek, sosyal huzurun egemen olmasına ve devam etmesine fırsat verir. Bu kavram Türk halk bilimi alanında da önemli bir olgudur. Türk halk kültüründe uzun bir tarihsel süreç barındıran nevrızla alakalı sözlü, yazılı çok fazla kaynak vardır. Ahmet Arif Turan nevrızı şu ifadelerle açıklar:

“21 Mart, çeşitli kültürlerde baharın veya yeni yılın ilk günü olarak kabul edilir ve “Nevruz” (yeni gün) adıyla kutlanır. Nevruz, hiç şüphesiz herhangi bir kavme özgü veya herhangi bir sınıra yahut kültüre hapsedilebilecek bir bayram değildir. Hele hele, herhangi bir nedenle kana, kine sebep yapılabilecek bir kavga günü de hiç değildir. Nevruz, kesinlikle bir sevinç günü, bir canlanış günü, yaşama sevincini ifade etme günü, bir barış, dostluk ve kardeşlik günüdür” (Turan, ?, s. 68).

Görüldüğü gibi alıntıda, nevrusun ulusüstü bir kavram olduğunun altı çizilmektedir. Nevruz; ozanların, âşıkların sazlarına, sözlerine konu olmuş önemli bir başlıktır. Türk halk edebiyatında nevrus ozanlar tarafından dile getirilmekte, söz konusu bayramın halkın yaşamına sunduğu katkılara dikkat çekilmektedir. Ayrıca nevrusun halkın düşünce dünyasında ve yaşamsal alanında olumlu bir anlama sahip olduğu bilinmektedir. Nitekim Ozan Mehmet Acet de deyişlerinde nevrusu konu edinir ve “Nevrûz” adlı deyişinde şu satırlarla nevrusa vurgu yapar:

“Nevruz ile bahar olur dağlarda

Bülbül öter mor sümbüllü bağlarda

Nevruz kutlanırdı eski çağlarda

Nevruz bayramımız mübarek olsun (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 149).

Verilen alıntıdan da anlaşılacağı gibi şair, nevrusu dağlara baharın gelişiyile, bağlarda bülbülün ötüşüyle anlatmakta, nevrusu bayram olarak ifade etmektedir. Ayrıca nevrusun uzun bir tarihsel sürece sahip olduğunun altını çizmektedir. Nitekim önceki satırlarda da vurgulandığı üzere nevrusun; sağlık, mutluluk, güzellik, kazanç, refah vb. pozitif, olumlu bir anlamsal içeriğe sahip olduğu ve ozan Mehmet Acet'in de deyişinde böylesi anlam barındıran bir yaklaşımla nevrus hakkında satırlar kaleme aldığı görülmektedir. Nevruz; bahar, mutluluk, sağlık vb. hususları simgelediği gibi; barış, kardeşlik, birarada yaşama, birbirine güç ve destek olma, yardımlaşma gibi mevzuları da sembolize eder. Nitekim ozan, aynı şiirin devamında ise şu satırları kaleme almıştır:

“Dostluğun barışın meşalesidir

Bütün insanların özgür sesidir

Türkiye’me ecdat hediyesidir

Nevruz bayramımız mübarek olsun” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 149).

Görüldüğü üzere ozan, nevrusu dostlukla, barış ve özgürlükle ilişkilendirmektedir. Dolayısıyla nevrus; gerek bireysel gerek toplumsal gerekse ulusal anlamda pek çok açıdan kazanımlar sağlayan, huzuru, mutluluğu, barış ve kardeşliği sembolize eden, güzel ve güzellikle anılan, sevgi ve muhabbet olarak bilinen, canlılık ve kazançla anlamlandırılan, ulusüstü bir bayram şeklinde açıklanabilir. Bahsi geçen gün, farklı milletlerin edebiyatlarına konu olduğu gibi Türk halk edebiyatına da mevzu olmuştur. Bu bağlamda nevrus halk ozanlarının deyişlerinde de yer edinmiştir. Ozan Mehmet Acet'in de şiirlerinde nevrusa vurgu yaptığı ve nevrusu çeşitli yaklaşımlar üzerinden dile getirdiği tespit edilmiş ve bu satırlar halkbilimi verileri çerçevesinde tahlil edilmiştir.

2.8. Gurbet

Gurbet, göçle ilişkili bir olgudur. Bir diğer söylemle gurbet terimini anlayabilmek için gurbet-göç ilişkisinin kavranması önem arz eder. Çünkü gurbet; vatanından ayrı kalma, sıra hasreti, dost ve akrabalarından uzak olma, özlem gibi göçle ilgili kavramlarla yakın bir anlamsal münasebet taşır. Aslında insanları gurbete sevk eden ve gurbette yaşamak zorunda bırakan saikler, aynı zamanda göç ve göçmenliğin de nedenleri olarak sıralanabilir. Kişi ve kişileri göç etmeye iten ve çeken faktörler vardır. Söz gelimi, bir kimsenin yaşadığı yerdeki sosyal, siyasal, ekonomik vb. etkenler onun vatanından ayrılmasına, memleketinden kopmasına yol açabileceği gibi; bir kişinin farklı bir

coğrafyada beklentisine girdiği, daha fazla kazanım sağlayacağına inandığı sosyal, siyasal, ekonomik vb. etmenler de onun yaşadığı topraklardan ayrılmasına kaynaklık edebilmektedir.

Cemal Öztaş ve Eyüp Zengin söz konusu etmenleri “bireylerin doğdukları ve alışkın oldukları yaşam tarzını bırakarak göç kararı almasına neden olan etkenlere itici faktörler, göç etmek üzere karar verilen yerin cazibelerine ise çekici faktörler”(Öztaş & Zengin, 2006, s. 67) şeklindeki açıklamayla özetlerler. Dolayısıyla insanların ait ve alışık oldukları bir çevreyi bırakıp başka coğrafyalara gitmelerinin birçok nedeni vardır. Bahsi geçen sebepler, insanları vatanından, akraba ve dostlarından ayırarak, onları yabancı oldukları bir coğrafyada, gurbette yaşamak zorunda bırakır. Bu bağlamda gurbet; ayrılık acısı, sıla özlemi, dost ve akrabalara hasret kalma, kendi sosyal ve kültürel çevresini arzulama gibi durumları beraberinde getirir. Halk bilimi alanında da gurbet olgusu önemli konu başlıklarından biridir. Nitekim Mehmet Acet’in de deyişlerinde gurbete yer verdiği tespit edilmiştir. Ozan “Yurdumuza Hasret Koydun Alamanya Bizi” adlı şiirinde gurbete şu satırlarla vurgu yapar:

“Yurdumuza koydun hasret

Alamanya bizi bizi

Az parayla çalıştırdın

Tükettin sen ömrümüzü” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 178).

Âşık, çalışma amacıyla gittiği Almanya’daki ekonomik sistemin emek sömürsü yaptığına, Alman iş hayatının yaşam koşulları açısından kendisine zarar verdiğiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca sıla hasreti de ozanın gönderme yaptığı bir konudur. Aslında Almanya’ya göç konusu Türk yazınında çok fazla işlenen başlıklardan biridir. Bu konuda roman, hikâye, şiir, hatıra, anı gibi çeşitli türlerde kaleme alınmış birçok eser vardır. Söz konusu yapıtların hemen hepsinde ortak noktalardan biri Almanya’da iş hayatının çok fazla yıpratıcı olduğudur.

Çalışmak, hayatlarını sürdürmek, geleceğe yatırım yapmak gibi daha pek çok amaçla Almanya’ya giden Türk işçiler, bahsi geçen çalışma koşullarının ağır oluşunun yanı sıra vatanlarına duydukları özlemin, akraba ve yakınlarına hissettikleri hasretin ve bunlar gibi daha birçok zorluğun etkisiyle çok fazla yıpranmışlardır. Onların yaşadıkları bu olumsuzluklar edebiyata da yansımış ve edebî ürünler üzerinden toplum hafızasına yerleşmiştir. Nitekim Mehmet Acet de bu bağlamda alana katkı sunan ozanlardandır. Acet’in sıla özlemine dikkat çektiği “Yurdumuza Hasret Koydun Alamanya Bizi” adlı deyişinde şu satırlar yer alır:

“O yemyeşil yurdumuzdan

Anlayan yok derdimizden

Köyümüzden, kentimizden

Hasret koydun bizi bizi” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 178).

Görüldüğü gibi Sefâî, Almanya’da hem anlaşılammaktan hem de köy ve kentinden uzak kalmış olmaktan mustarıptır. Dert ve tasanın paylaşılacağı kişi ya da kişilerin olmaması, bir diğer ifadeyle insanın yakın dost, akraba ve arkadaşlarından uzak kalması da gurbetin zorlu taraflarından biridir. Nitekim yukarıda örnek olarak verilen deyişte ozan bu zorluğa dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Mehmet Acet, şiirlerinde gurbeti de işlemiş, vatan, memleket hasretine, dost ve akraba özlemine de gönderme yapmıştır. Ayrıca verdiği emeğin ekonomik olarak karşılığını alamamış olması da onun üzülmüne, yıpranmasına ve bu durumu deyişinde dile getirmesine yol açmıştır denilebilir.

2.9. Halk Ekonomisi

Halk ekonomisi, halkbilimi alanında önemli konu başlıklarından biridir. Söz konusu başlık, ekonomik olguların halkın yaşamında gösterdiği doğrudan ve dolaylı etkileri inceler. Halkın ekonomik açıdan kazanımları ve bu kazancın satın almayla olan ilişkisi, bir başka sözle, ekonomik getiriyle götürü arasındaki oransal münasebet, satın almanın güçlü ya da zayıf olması gibi daha birçok başlığı halk

ekonomisi kapsamında değerlendirmek mümkündür. Ancak bahsi geçen başlık, çoğunlukla halkın ekonomik açıdan zayıf olmasıyla ilişkilidir. Fakirlik, yoksulluk, kazanç yetersizliği gibi durumlar, alım gücünü olumsuz etkilemekte ve bu durum ise çok çeşitli sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Bir başka sözle; giyim-kuşam, yeme-içme, barınma-korunma gibi temel konularda ihtiyaçlarını gideremeyen, mahrumiyet yaşayan insanların bu sıkıntıları, onların bireysel ve toplumsal açıdan mutsuz ve huzursuz olmalarına yol açabilmektedir. Dolayısıyla halkın ekonomisi, halkın yaşam tarzıyla önemli oranda ilişkilidir. Mehmet Acet de deyişlerinde halk ekonomisiyle münasebeti olan düşüncelere yer vermiştir. “*Bulunmaz*” isimli şiirinde âşık şu ifadeleri kullanmıştır:

“Çocuk giysi ister hayat pahalı

Bir dilim ekmeğe muhtaç zavallı

İşveren bulunmaz, perişan hâlî

Perişan halini soran bulunmaz” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 100).

Görüldüğü gibi şair; yoksulluğun, yokluğun neden olduğu sıkıntılara vurgu yapmaktadır. Hayat pahalılığının halkı ne denli ekonomik açıdan zorladığına göndermede bulunmaktadır. Deyişinin devamında ise ozan düşüncelerini şöyle sürdürür:

“Ben fakirim, malım yoktur

Bir yatacak yerim yoktur

Felek, kalleşliğin çoktur

Ne istersin felek benden” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 111).

Verilen örnek alıntıdan, yoksulluğun ne denli zor bir durum olduğu, temel ihtiyaçlardan bile mahrum kalmanın kaynaklık ettiği ruh halinin ne kadar sancılı olduğu anlaşılmaktadır. Özetle; halk ekonomisi, halk yaşamının önemli bir parçasıdır ve halkın duygu ve düşüncelerinin tercümanları olan ozanların da bu konuyu deyişlerinde dile getirmiş oldukları tespit edilmiştir. Nitekim şiirleri incelenen Mehmet Acet'in de bu konulara çalışmalarında dikkat çektiği görülmüştür.

2.10. Örf-Âdet-Töre- Halk Hukuku

Gelenek, görenek, âdet, töre vb. olgular toplumsal normlar olarak ifade edilebilir. Bu kavramların çok fazla detay içeren anlamsal derinliği vardır ve söz konusu derinlik, aynı zamanda, arka planında uzun tarihsel bir süreç barındırmaktadır. Bir diğer ifadeyle bahsi geçen terimler, birden ortaya çıkmış ve anlam kazanmış sözcükler olmayıp; sosyal, kültürel, ekonomik vb. faktörlerin katkılarıyla, uzun bir zaman içerisinde anlamlar yüklenmiş kelimelerdir. Anlamsal boyuttaki oluşum sürecinin uzun bir geçmişe sahip olmasından dolayı bu kavramların yumuşamaları ya da ortadan kalkmaları da kolay olmayıp uzun bir zaman gerektirmektedir. Böylelikle adı geçen sözcükler “toplumsal olarak müştereken ve kolektif olarak paylaşılan veya bir kişinin zihninde bireysel olarak bulunan ve müşterek olmayan kanılar” (Sağiroğlu, 2014, s. 82) şeklinde ifade edilen kalıp yargılarla ortak bir özelliğe sahiptir.

Söz konusu olgulara halk yaşamına biçim kazandıran usuller ya da çeşitli anlamlar yüklenen hukukî normlar, bir diğer ifadeyle halk hukuku olarak da bakılabilir. Hukukî normlar/halk hukuku, halkın kendi içinden ortaya çıkan, halkın ürettiği hukuksal bir sistem olarak açıklanabilir. Bahsi geçen sistem söz konusu halkın sosyal ve kültürel yaşamıyla iç içe geçmiş ve uzun bir tarihsel süreçte meydana gelmiş bir yargılama metodu olarak düşünülebilir. Nurullah Kaçmaz, halk hukukunu şu satırlarla açıklar:

“Toplumsal yaşamı; denetleme, yönlendirme, düzenleme işlevi olan halk hukuku; evlenme, boşanma, mülkiyet-miras ilişkileri, akrabalık ve komşuluk ilişkileri, sınır anlaşmazlıkları, namus, hırsızlık, borçlanma, toplumsal ilişkilere kadar çok geniş bir alanı içermektedir” (Kaçmaz, 2020, s. 219).

Adı anılan usul ve normları önemsememe, riayet etmeme, çiğneme gibi durumlarda ise değişen cezai müeyyideler ortaya çıkabilmektedir. Bu konuda ortaya çıkan yaptırımlar, kimi zaman ve zeminde yaşanan çevreden doğrudan ve dolaylı bir biçimde uzaklaştırıcı, ötekileştirici tutum ve davranışlara maruz kalma şeklinde olabildiği gibi; kişi ya da kişilere hakaret içeren, aşağılayıcı söz ve eylemler olarak da meydana gelebilmektedir. Hatta bazı yerlerde bahsi geçen yaptırımlar fiziksel baskı, saldırı gibi ağır boyutlar alabilmektedir. Mesela medyada çok sık karşılaşılan töre kaynaklı kadın cinayetleri gibi çeşitli vakalara dair haberler bu bağlamda değerlendirilebilir. Bu usul ve normlar, halk yaşamının her zaman ve zemininde ortaya çıkabilmektedir. Halk ozanı Mehmet Acet'in de deyişlerinde bu konulara dikkat çektiği saptanmıştır. Şairin çeşitli biçimlerde örf, geleneğe, toplumsal normlara gönderme yaptığı tespit edilmiştir. Âşık, "Gözden Düşersin" adlı deyişinde şu satırları kaleme almıştır:

"Edebinle otur, edebinle kalk
Sonra cemiyette yüzden düşersin
Bütün insanlara bir nazarla bak
Meydan içerisinde gözden düşersin" (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 125).

Ozan; saygılı, ahlaklı, kibar, nezaket sahibi insan olmanın önemine vurgu yapmaktadır. Halk arasında bu tür davranış sergilemenin ne denli kıymetli olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca, insanlar arasında ayrımcı tutum ve tavırlardan uzak durmanın önemli olduğunu belirtmektedir. Toplumsal değerlere gereken hassasiyetin gösterilmemesi durumunda ise söz konusu kimsenin içinde bulunduğu çevredeki kıymetten mahrum kalacağını ifade etmektedir. Acet'in sözlerinden; halk tarafından benimsenmiş, kabul görmüş usullere bireyin uyma zorunluluğunun olduğu şeklinde bir anlam çıkarımı yapılabilir. Her ne kadar yukarıdaki satırlar nasihat içerikli bir üslup içerse de toplumsal normlara dikkat edilmesi hususunda tehdit dolu bir yaklaşım da barındırmaktadır.

Burada şu detayın altını çizmek gerekir. Tavsiye ve nasihatler, kişi ve kişilere doğru yolu gösterme, iyi insan olma, hakikat yolundan sapmama, başarılı olma vb. amaçlar çerçevesinde dile getirilen telkinler olarak açıklanabilir. Nitekim insan, hayatın her anında ve alanında kendisine yol gösteren birilerine ihtiyaç duyabilmektedir. Bu yüzden bahsi geçen mesele pek çok disiplinde önemli konu başlıklarından biridir. Mesela tasavvufî alanda mühim bir kavram olan "mürşit" ifadesi tavsiyeci, nasihat eden kişi olarak açıklanabilir. Ancak Mehmet Acet'in deyişlerinde sergilediği yaklaşımlar, uyulması zorunlu birer nasihat olarak anlaşılmaktadır. Bu durum ise söz konusu tavsiyelerin, içerisinde töresel birer yaklaşım biçimi barındırdığını düşündürmektedir. Örneğin, "Yavrum" adlı bir deyişinde ozan şu ifadeleri kullanır:

"Toplumda az konuş, dinlemede kal
Çok konuşmak değil, dinlemek efdal
İnsana söz lazım, hayvana yulvar
Sakın bu sözüme darılma yavrum" (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 174).

Ozan, az konuşup çok dinlemenin kişiye fayda getireceğine, bu sebeple çok konuşan değil, çok dinleyen olmak gerektiğine dair bir tavsiyede bulunmaktadır. Âşık, "Güneydoğu Kadınları" adlı deyişinde ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan kadınların yaşamsal zorluklarına dikkat çekmekte ve onların maruz kaldıkları sorunlar üzerinden bir halk hukuk kavramı olan töreye şöyle göndermede bulunmaktadır:

"Okutmamışlar okusun
Evinde nakış dokusun
Töre bırakmaz yakasın

Güneydoğu kadınları” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 126).

Görüldüğü gibi şair, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşayan kadınların töre nedeniyle ne kadar çok cefa çektiklerine, ne denli zorlu bir hayat yaşamak zorunda bırakıldıklarına dikkat çekmektedir. Böylelikle ozan, bahsi geçen bölgede ömür geçiren kadınların töresel uygulamalar sebebiyle maruz kaldıkları sıkıntılara şiirleriyle tercüman olmaktadır. Âşık Sefâî, deyişinde sözlerini şöyle sürdürür:

“Ne çileli halleri var

Güneydoğu kadınları

Konuşamaz dilleri var

Güneydoğu kadınları” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 126).

Verilen örnek alıntıdan; Güneydoğu kadınlarının çile dolu bir hayat yaşamak zorunda bırakıldıkları, onların konuşamaz hale getirildikleri/susturuldukları anlaşılmaktadır. Bu satırlardaki özellikle “konuşamaz dilleri var” ifadesinden; düşüncelerine önem verilmeyen, görüşlerine saygı duyulmayan, konuşma hakları zorla kendilerinden alınan/gasp edilen, susturulan bir kadın imgesi ortaya çıkmaktadır. Aslında kadınların böyle bir duruma konulmasında, adı geçen coğrafyada icra edilen normlar, gelenek, görenek gibi unsurlar dolaylı bir şekilde ozan tarafından sorumlu tutulmaktadır denilebilir.

2.11. Kanaatkârlık

Kanaatkârlık, kanaat etme; eldeki olanaklarla yetinme, var olan paraya, kazanca göre harcama yapma şeklinde tanımlanabilir. Bir başka ifadeyle bahsi geçen terimler, “ayağımı yorganına göre uzat” sözüyle de izah edilebilir. Nitekim Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük’te kanaat; “elindekinden hoşnut olma durumu, kanıklık, yeter bulma, yetinme, fazlasını istememe, doyum” (Türkçe Sözlük, 1998, s. 1183) şeklinde açıklanırken, yine aynı sözlükte kanaatkârlık; “azla yetinme durumu, kanıklık, yetingenlik” (Türkçe Sözlük, 1998, s. 1183) sözleriyle ifade edilmektedir.

Kanaatkârlık, bazı zaman ve zeminde yanlış anlamlandırılabilir. Kimi yaklaşımlara göre kanaatkârlığın, insanı tembelliğe sevk edebileceği, kazanma azmini öldürebileceği şeklinde izahlar yapılmaktadır. Böylesi açıklamalar içeren yaklaşımlar doğru değildir. Söz konusu kavramdan; çalışmamak, zamanı boş geçirmek, tembel bir biçimde ömür tüketmek ve bunun yol açacağı sonuçlara kanaat etmek anlamı çıkarılmamalıdır.

Bir diğer yaklaşımla kanaat ve kanaatkârlık şöyle açıklanabilir. Bazı insanlarda doyumsuz bir kişilik yapısı vardır. Bu kişilik yapısı ne denli kazanca sahip olursa olsun, daha fazlasını elde etmek yolunda her değerini feda edebilmektedir. Hatta bu anlamda sağlığını, huzurunu, aile düzenini, dost ve arkadaş çevresini kaybetmeyi bile göze alabilmektedir. Böylesi bir durum ise söz konusu kişiyi çok çeşitli sorunlarla karşı karşıya bırakabilmektedir. Ancak kanaat eden ya da kanaatkâr olan kişi ve kişiler eldeki olanakları çok iyi değerlendirir, mevcut olanakları en azami çerçevede kullanır ve ortaya çıkan sonuçlara razı olurlar. Böylelikle söz konusu kimseler kendilerine düşen çabayı harcadıktan sonra meydana gelen sonuçla yetinecekleri için mutlu ve huzurlu bir şekilde ömür geçirirler. Bu yüzden kanaat ve kanaatkârlık -her ne kadar azla yetinme, tatminkâr olma şeklinde izah edilse de- elinden geleni yapmak, istenen eforu sarf etmek ve bütün bunlardan sonra ortaya çıkan sonuçlara razı olmaktır. Mehmet Acet’in de deyişlerinde kanaatkârlık tavsiyesi içeren satırlar kaleme aldığı tespit edilmiştir. “*Nasihatname*” başlıklı deyişinde şair şu ifadeleri kullanır:

“Sakin sermayenden eyleme zarar

Aza kanaat et olma tamahkâr

Hak’tan başka sana kimse olmaz yâr

Hakk’ın ağlattığı, gülmez bilesin” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 146).

Görüldüğü gibi şair; eldeki olanaklarla yetinmenin, aza kanaat ederek hayatı devam ettirmenin önemine dikkat çekmektedir. Tamah etmemek gerektiğini belirtmektedir. Ozanın bu satırlarından; insanın ömür sermayesini çok iyi kullanması lazım geldiği; mal mülk, makam mevki, tarla toprak ve daha pek çok dünyevi metaların gelip geçici olduğu ve özellikle Hakk'ın razı olduğu şekilde ömür geçirmenin ve Hakkın rızasını kazanmanın mühim olduğu ve bunlar için çaba sarf edilmesinin icap ettiği şeklinde bir anlam çıkarımı yapılabilir.

2.12. Umutsuzluk ve İsyan

Halk ozanı Mehmet Acet deyişlerinden bazılarında umutsuzluk ve isyan barındıran bir yaklaşım sergilemektedir. Söz konusu durumun pek çok nedeni vardır. Mesela halk yaşamında; kişisel menfaatlerin öne çıkması, para, mal, mülk gibi maddi unsurların manevi değerlerin önüne geçmesi, verilen sözlerin tutulmaması, yalanın revaç bulması, doğruluk ve güveni zedeleyecek tutum ve davranışlarda artış olması, kavga ve şiddet içeren eylemlerin yayılması, saygı ve sevginin zayıflaması gibi daha birçok husus ozanın umutsuzluk ve isyan barındıran şiirler kaleme almasına kaynaklık eden sebepler olarak sayılabilir.

Ayrıca, tavsiye ve nasihatlere kulak verilmemesi, büyüklerin, kanaat önderi ve mürşitlerin uyarı ve tembihlerine itibar edilmemesi de halk yaşamındaki manevi bağların zayıflamasına neden olabilmektedir. Böylesi sorunlar da halk yaşamının zarar görmesine kaynaklık edebilmektedir. Dolayısıyla halkın duygularına tercüman olan Mehmet Acet'in de deyişlerinde bahsi geçen konulara vurgu yaptığı ve çeşitli söylemler üzerinden böylesi sıkıntılara dikkat çektiği tespit edilmiştir. Bu şiirlerden bazılarında ozan umutsuz ifadelerde bulunurken, kimi şiirlerinde ise doğrudan tavrı takındığı ve isyan eder bir üslupla serzenişte bulunduğu söylenebilir. “*Kalmadı*” adlı deyişinde Acet şu satırları kaleme almıştır:

“Bir ehli kâmil bulamaz olduk
Hakkı hakikati göremez olduk
SEFÂÎ ağlayıp gülemez olduk

Artık yaşamının tadı kalmadı” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 138).

Görüldüğü gibi şair, yukarıda verilen alıntıda hak ve hakikatten ayrılmış olmaktan şikâyetçidir. Bu durumun huzursuzluğa ve mutsuzluğa yol açtığına vurgu yapmaktadır. Nitekim ozan, serzeniş barındıran tepkisini “artık yaşamının tadı kalmadı” sözleriyle ortaya koymak suretiyle, ne denli bir rahatsızlık içerisinde bulunduğunu, isyan dolu bir üslupla ortaya koymuştur. “*Olmaz mı?*” isimli bir diğer deyişinde ise ozan şu satırları kaleme almıştır:

“Bunca savaşlara ayrılan para
Dünya’da yoksullar doysa olmaz mı
Böyle gidiş ile sağ olmaz yara

Bariş meşalesi yansa olmaz mı?” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 150).

Bu satırlarda da âşık, umutsuzluk ve isyan dolu bir üslupla, savaşa, dolayısıyla silaha ayrılan kaynakların, insanlığın faydasına olmadığına, tam tersine insana ve insanlığa zarar verdiğine, bu gücün insanlık için daha yararlı bir şekilde kullanılabilmesine dikkat çekmektedir. Ozanın bu sözleri insanlığın huzur ve mutluluğunu isteyen her kişinin ortak beklentisidir. Her geçen zaman diliminde dünya genelinde silah/savunma sanayisine ayrılan kaynaklarda artan bir durum söz konusudur.

Bütün bu silahlara harcanan paralar, dünya genelinde savaşların artış kaydetmesine, çok sayıda insanın yaşamını yitirmesine, dünyanın ise güvenli olmaktan daha çok güvensiz ve korkulu bir yer olmasına da kaynaklık etmektedir. Mehmet Acet de bu konuya deyişinde dikkat çekmiş ve “barış meşalesi yansa olmaz mı?” şeklindeki sözle, barışın insanlık için öncelenmesi gereken bir durum olduğunu belirtmiştir. Acet, insanlığa fayda sağlayacak konulara deyişlerinde yer verdiği gibi, bireysel anlamda

da mutsuzluk ve umutsuzluk içeren deyişler de kaleme almıştır. “*Bana Benziyor*” başlıklı bir şiirinde ozan şu ifadeleri dile getirir:

“Dünyaya küsmüş hali var

Eşten dosttan terk-i diyar

Hiçbir yerde kılmaz karar

Bu garip bana benziyor” (Kürkçüoğlu & Akbıyık, 2011, s. 88).

Bu satırlarda şair, eşinden dostundan ayrılmış, adeta yaşamından bezmiş bir kişiyle kendisi arasında ilişki kurmuş ve “hiçbir yerde kılmaz karar” sözleriyle de mutsuzluk ve umutsuzluk barındıran kararsızlığına gönderme yapmıştır. Dolayısıyla bütün bu örnek alıntılar, halk ozanlarının bireysel ve toplumsal konularla ne kadar iç içe olduklarını göstermektedir. Mehmet Acet'in de kaleme aldığı deyişlerle düşüncelerini bu bağlamda ortaya koymaya çalıştığı söylenebilir.

3. Sonuç

Halkbilimi; halka temas eden, halkla ilişkili her türlü konunun çeşitli yöntemler çerçevesinde ele alınmasını ve değerlendirilmesini kapsayan bir disiplindir. Bir başka ifadeyle sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik vb. her türlü konu halk bilimi kapsamında yorumlanabilir. Bahsi geçen unsurlar, doğrudan ya da dolaylı olarak halkın yaşamında etki oluşturabilmekte ve halk hayatına tesir edebilmektedirler. Bu yüzden halkbilimini sadece belli temalarla sınırlamak yerine, disiplinin etkileşimde bulunduğu diğer alanları da göz önüne alarak daha geniş kapsamlı bir yaklaşım sergilemek suretiyle çalışmalar yapmak lazım gelir. Böylesi bir durum ise halkbilimini belli bir disiplinin kuralları içerisine hapsetmek yerine, alanın diğer sahalarla olan münasebetlerini ortaya koymayı ve disiplinlerarası çalışmalar yapmayı gerekli kılmaktadır.

Bu makalede Şanlıurfa Kısaslı halk ozanı Mehmet Acet'in şiirleri, halkbilimi verileri ışığında ele alınmış ve incelenmiştir. İlk olarak şu noktanın altını çizmek gerekir ki ozanlar, içinde büyüdükleri halkın ve hatta yaşamlarını geçirdikleri coğrafyanın duygu ve düşüncelerine tercümanlık yapan kimselerdir. Böylelikle söz konusu halk ve coğrafyanın sosyal, kültürel, ekonomik vb. her türlü hususunun anlaşılmasına katkı sunan kişilerdir. Ayrıca ozanlar, gelecek kuşakların da kendi halkının yaşamından, kültüründen, sosyal ve kültürel normlarından haberdar olmasına aracılık eden insanlardır. Dolayısıyla ozanlar, sazlarıyla sözleriyle kendi halk yaşamının tanınmasına, tanıtılmasına, gelecek nesillere aktarılmasına ve böylesi daha pek çok kazanıma kaynaklık eden fertlerdir.

Şiirleri incelenen halk ozanı Mehmet Acet'in de yaşadığı coğrafyanın çok çeşitli konularını deyişlerinde işlemiş olduğu tespit edilmiştir. Ozan, halkının duygu ve düşüncelerine böylelikle tercümanlık etmiştir. Bu çalışmada şairin deyişleri “*Dinî Değerler*”, “*Millî Değerler*”, “*Dinî Vasıflı Kişiler*”, “*Halk Hikâyesi Kahramanları – Sembolleri*”, “*Kadınlar*”, “*Ozan/Ozanlık*”, “*Nevruz*”, “*Gurbet*”, “*Halk Ekonomisi*”, “*Örf – Âdet – Töre – Halk Hukuku*”, “*Kanaatkârlık*”, “*Umutsuzluk ve İsyân*” şeklinde 12 başlıkta ele alınmış ve halk bilimi verileri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Son söz olarak; Sefâî mahlası alan ozan Mehmet Acet, yaşadığı yer olan Şanlıurfa Kısas'ın yanı sıra Kısas halkının da sosyal ve kültürel değerlerini deyişlerinde işlemiş ve gerek halkının gerekse ait olduğu toprakların sahip olduğu çok çeşitli kazanımların tanınıp tanıtılmasına katkı sunmuştur.

4. Kaynakça

- Alptekin, M., & Alptekin, D. (2017). İskender Pala'nın *Şah ve Sultan* adlı romanında halk bilimi unsurları. *INJOSOS Al-Farabi International Journal on Social Sciences/Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 193-224.
- Çobanoğlu, Ö. (2009). *Halk edebiyatına giriş* (H. Biltekin, Ed.). T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayını.
- Gülaçtı, N. (2012). Sanat bir obje olarak kadın ve bazı toplumlarda kadına bakış. *İdil*, 1(2), 76-91.
- Güney, E. C. (1971). *Folklor ve halk edebiyatı, özellikleri, sözlü gelenekleri ve yazılı örnekleri*. Devlet Kitapları, Milli Eğitim Basımevi.
- Kaçmaz, N. (2020). Yavuz Bülent Bakiler'in şiirlerinde halk bilimi unsurları. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(7), 213-251.
- Kürkçüoğlu, S. S., & Akbıyık, A. (2011). *Şanlıurfalı saz ve söz ustası Kısaslı Âşık Sefâi (Mehmet Acet) hayatı – sanatı – şiirleri – deyişleri*. Şurkav, Şanlıurfa İli Kültür Eğitim Sanat ve Araştırma Vakfı Yayınları, Yorum Matbaacılık.
- Örnek, S. V. (2000). *Türk halkbilimi*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Hagem Yayınları.
- Öztaş, C., & Zengin, E. (2006). Göç ve Azerbaycan. *Uluslararası Göç Sempozyumu* (ss. 65-75). Sistem Matbaacılık.
- Sağiroğlu, A. Z. (2014). *Türkiye'de etnisite, din ve önyargı: Üniversite öğrencileri örneği* (Basılmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, A. A. (?). Nevruz Bayramı ve kültürümüzdeki yeri. *Milli Folklor*, 12(45).
- Türkçe Sözlük. (1998). Türk Dil Kurumu, Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basım Evi.